

Esther van Fenema

Gemeenschapszin is helaas niet meer vanzelfsprekend

MATS VAN SOOLINGEN

Solidariteit, een vergeten groente

Onlangs interviewde ik Heleen Dupuis, emeritus hoogleraar medische ethiek en politica, voor online tv-platform Café Weltschmerz.

Haar kritische opmerking over de vanzelfsprekendheid waarmee mensen vinden dat ze recht hebben op dure zorg, laat me nog steeds niet los: 'In feite moet je zelf ook solidair zijn door niet als zieke het onderste uit de kan te willen. Ik zou het zelf niet durven vragen voor mijzelf: zes ton voor een jaar extra leven. Ik vind het echt buitensporig', aldus Dupuis voor de camera.

In een tijd waarin de zorg onder druk staat en de kosten de pan uit rijzen, is dit misschien wel de belangrijkste integriteitsvraag: welke verantwoordelijkheid heb je als individuele burger als het gaat om het begrip solidariteit. Dus bij het claimen van exorbitant dure interventies met relatief weinig winst.

Waarom is solidariteitsgevoel tegenwoordig een soort vergeten groente geworden? Voor solidariteit is een bepaalde mate van gemeenschapszin onontbeerlijk. Beseffen dat de orde en de samenhang van de maatschappij mede afhangt van het dienen van het belang van de ander. Maar daar wringt nou net de hedendaagse schoen, want gemeenschapszin is sinds de jaren zestig-zeventig van de vorige eeuw helaas niet meer vanzelfsprekend. Oorspronkelijke structuren zijn verbleekt en de wereld is digitaal, grenzeloos, oneindig geworden. Wat ons als verslaafde consumenten vooral verbindt, zijn McDonald's, H&M, Netflix en wat voetbalwedstrijden. Afgericht in een vrijemarkteconomie gaan we voor meer, groter, harder en sneller. De patiënt van nu is opge-

groeit met de overtuiging dat een mensenleven – zeker als het zijn eigen leven is – 'onbetaalbaar' is en dat niet-behandelen eigenlijk geen optie is.

Deze consumerende patiënt die overal recht op heeft, past naadloos in ons perverse zorgsysteem dat artsen en instellingen beloont als je mensen juist níet beter maakt en extra medicaliseert omwille van de jaarlijkse contracten met de zorgverzekeraar. Een stapje terugdoen en afzien van een exorbitant dure behandeling met relatief weinig winst is dus nauwelijks in Frage. Dupuis loopt met haar terughoudendheid zelfs het risico dat ze een bezorgd kijkende psychiater aan haar bed krijgt om te beoordelen of ze wel wilsbekwaam is als ze de behandeling weigert.

Maar is het niet volstrekt logisch dat de 73-jarige Dupuis zich afvraagt of de zes ton voor een jaar extra leven, waar ze vanuit een bepaald gezichtspunt vast recht op heeft, niet beter kan worden besteed? Door de 'verschotting en verpotting', zoals ik dat noem, maken dergelijke overwegingen geen schijn van kans in het huidige zorgstelsel. De zorg is per deelsegment gebudgetteerd en al zou Dupuis haar zes ton willen schenken aan onderzoek naar *early-onset* dementie of kinderkanker, dan zou dat praktisch niet eens mogelijk zijn.

Kortom, de verweesde samenleving, de doorgeschoten individualisering, het bizarre recht op eeuwig leven en de hysterie van de vrijemarkteconomie als het gaat om de zorg, hebben ons solidariteitsprincipe bepaald geen goed gedaan. Ik denk eigenlijk dat de opmerking van Dupuis ons niet meer mag loslaten en dat we ons misschien iets meer mogen afvragen waartoe en waarheen? ■